

**HARBIY XIZMATCHILAR O'RTASIDA O'ZARO ISHONCHNI
SHAKLLANTIRISHNING PSIXOLOGIK SHART-SHAROITLARI**

Haydarov Muhammadali Abilqosimovich

Annotatsiya: Tezis harbiy xizmatchilar o'rtasida o'zaro ishonchni shakllantirishning psixologik shart-sharoitlarini o'rganishga bag'ishlangan. O'zaro ishonch, harbiy jamoaning samarali faoliyatini ta'minlashda muhim rol o'ynaydi, chunki u jamoa ichidagi hamkorlikni, muloqotni va ruhiy barqarorlikni oshiradi. Tezishda ishonchni shakllantirish uchun zarur bo'lgan psixologik omillar, jumladan, ochiqlik, o'zaro hurmat, va yetakchilik sifatleri tahlil qilinadi. Shuningdek, harbiy muhitda stress va ekstremal sharoitlarning ishonchga ta'siri ko'rib chiqiladi. Ushbu tadqiqot natijalari harbiy tashkilotlarda psixologik tayyorgarlik va jamoa ruhini mustahkamlash bo'yicha amaliy tavsiyalar ishlab chiqishga yordam beradi.

Kalit so'zlar: Harbiy xizmatchilar, O'zaro ishonch, Psixologik shart-sharoitlar, Jamoa ruhiyati, Stress, Ekstremal sharoitlar, Yetakchilik.

Kirish.

Harbiy xizmatchilar o'rtasida o'zaro ishonchni shakllantirish, har qanday muvaffaqiyatli harbiy operatsiyaning asosiy omillaridan biridir. O'zaro ishonch, jamoa a'zolari o'rtasidagi munosabatlarni mustahkamlashga, samarali aloqa o'rnatishga va vazifalarni birgalikda bajarishda yuqori darajada hamjihatlikni ta'minlashga yordam beradi. Ushbu maqolada harbiy xizmatchilar o'rtasida o'zaro ishonchni shakllantirishning psixologik shart-sharoitlari ko'rib chiqiladi. O'zaro ishonch, harbiy jamoalarda samarali ish faoliyatini ta'minlaydi. Jamoa a'zolari o'rtasida ishonch bo'lsa, ular bir-birlariga yordam berishga tayyor bo'ladi, bu esa vazifalarni bajarishda yanada samarali bo'lishlariga imkon yaratadi. O'zaro ishonch, shuningdek, stressli vaziyatlarda jamoaning barqarorligini oshiradi va har bir a'zoning o'z vazifasini bajarishga bo'lgan ishtiyoqini kuchaytiradi.

O'zaro ishonchni shakllantirish uchun bir qator psixologik shart-sharoitlar mavjud: Jamoa ichida ochiq va samimiy aloqa o'rnatish, ishonchni shakllantirishning asosiy omillaridan biridir. Harbiy xizmatchilar o'rtasida fikr almashish, muammolarni muhokama qilish va takliflarni bildirishi zarur. Ochiq muloqot, har bir a'zoning fikrini qadrlash va ularga hurmat ko'rsatish orqali jamoa ichidagi ishonchni oshiradi. Hamjihatlik, harbiy xizmatchilar o'rtasida ishonchni oshirishda muhim rol o'ynaydi. Jamoaviy ruh, bir-biriga yordam berish, qo'llab-quvvatlash va umumiy maqsadga erishish uchun birlashishni anglatadi. Harbiy operatsiyalar davomida jamoa a'zolari birgalikda

qiyinchiliklarga duch kelganda, ularning hamjihatligi yanada kuchayadi va bu o'zaro ishonchni mustahkamlaydi.

Harbiy xizmatchilar o'rtasida tajriba va bilim almashinuvi ishonchni oshirishda muhim ahamiyatga ega. Tajribali xizmatchilar o'z bilimlarini yangi a'zolar bilan baham ko'rishlari zarur. Bu nafaqat yangi xizmatchilarning tayyorgarligini oshiradi, balki tajribali xizmatchilarning o'zaro ishonchini ham mustahkamlaydi. O'z-o'zini anglash va emotsional intellekt harbiy xizmatchilar o'rtasida ishonchni shakllantirishda muhimdir. Xodimlar o'z his-tuyg'ularini anglab yetishlari, boshqalarning his-tuyg'ularini tushunishlari va ularga mos ravishda javob berishlari kerak. Bu, jamoa a'zolari o'rtasida yanada chuqurroq aloqalarni rivojlantiradi va ishonchni oshiradi. Doimiy o'qitish va treninglar harbiy xizmatchilar o'rtasida ishonchni shakllantirishda muhim rol o'ynaydi. Trening jarayonida jamoa a'zolari birgalikda ishlashga, muammolarni hal qilishga va stressli vaziyatlarda qanday qilib bir-birlariga yordam berishni o'rganadilar. Bu jarayonlar orqali jamoa a'zolari bir-birlariga bo'lgan ishonchlarini oshiradilar. O'zaro ishonchni shakllantirish uchun quyidagi usullarni qo'llash mumkin: Jamoaviy mashg'ulotlar orqali harbiy xizmatchilar bir-birlari bilan yaqindan tanishadilar, bu esa ularning o'zaro ishonchini oshiradi.

Harbiy vaziyatlarni simulyatsiya qilish orqali jamoa a'zolari qiyinchiliklarga duch keladilar va birgalikda yechim topadilar. Ochiq muloqotni rag'batlantirish va aloqa ko'nikmalarini rivojlantirish orqali jamoa a'zolari o'rtasida ishonchni oshirish mumkin. Tajribali xizmatchilar yangi a'zolariga mentorlik qilish orqali ularning tayyorgarligini oshirib, o'zaro ishonchni mustahkamlashlari mumkin. Harbiy xizmatchilar o'rtasida o'zaro ishonchni shakllantirish, operatsiyalar samaradorligini oshirishda muhim ahamiyatga ega. Ochiq aloqa, hamjihatlik, tajriba almashinuvi, emotsional intellekt va doimiy treninglar orqali jamoa a'zolari o'rtasida ishonchni mustahkamlash mumkin. Ushbu psixologik shart-sharoitlar harbiy jamoalarning muvaffaqiyatli faoliyatini ta'minlaydi va ekstremal vaziyatlarda barqarorlikni oshiradi. Shuning uchun harbiy tashkilotlar o'zaro ishonchni shakllantirishga e'tibor berishlari zarur, bu esa ularning umumiy samaradorligini oshiradi.

Jadval tahlili

Jadvalda keltirilgan ma'lumotlar harbiy jamoada ishonch shakllanishi uchun faqatgina intizom yetarli emasligini, balki chuqur psixologik jarayonlar zarurligini ko'rsatadi. Tahlil natijasida quyidagi asosiy jihatlarni ajratib ko'rsatish mumkin:

- **Funksional ishonch va professionallik:** Harbiy sohada ishonch birinchi navbatda Kasbiy kompetentlikka tayanadi. Agar askar o'z safdoshining quroldan foydalanish mahoratiga ishonmasa, jangovar

sharoitda unga orqa o'gira olmaydi. Demak, professionallik ishonchning texnik asosi hisoblanadi.

➤ Muloqotning ochiqligi: Kommunikativ sharoit jamoa ichidagi norasmiy munosabatlarni tartibga soladi. Ochiq muloqot mavjud bo'lgan bo'linmada mish-mishlar va o'zaro nizo darajasi past bo'ladi. Bu esa har bir xizmatchining o'zini psixologik jihatdan qulay his qilishini ta'minlaydi.

➤ Qiyinchiliklarning birlashtiruvchi kuchi: Ekstremal tajriba (mashg'ulotlar, o'quv-mashqlari) ishonchni "toblaydi". Psixologik nuqtai nazardan, inson eng og'ir damlarda unga yordam bergan shaxsga nisbatan cheksiz ishonch shakllantiradi. Bu "birodarlik" tuyg'usi harbiy jipslikning eng yuqori cho'qqisidir.

➤ Boshqaruv va namuna: Liderlik sharoiti ishonchning yuqoridan pastga qarab shakllanishini ta'minlaydi. Komandirning adolatliligi askarlarda tizimga va bir-biriga bo'lgan ishonchni uyg'otadi. Adolatsiz boshqaruv sharoitida ishonch o'rnini xavotir va guruhbozlik egallaydi.

Xulosa.

Harbiy xizmatchilar o'rtasidagi o'zaro ishonch jamoa jipsligining va jangovar samaradorlikning fundamental asosi hisoblanadi. Uning shakllanishi uchun zarur bo'lgan asosiy psixologik shart-sharoitlarga ochiq va samimiy muloqot, umumiy qadriyatlar tizimi hamda komandirning adolatli boshqaruv uslubi kiradi. Shuningdek, ekstremal vaziyatlarda birgalikda harakat qilish va qiyinchiliklarni yengish "yelkashlik" hissini mustahkamlab, shaxslararo ishonchni yuqori bosqichga ko'taradi. Ishonch qaror topgan jamoada ruhiy zo'riqish kamayadi va har bir xizmatchi safdoshining harakatiga tayana olishini his qiladi. Xulosa qilib aytganda, o'zaro ishonchni tizimli ravishda shakllantirish bo'linmaning barqarorligini ta'minlash va murakkab jangovar vazifalarni muvaffaqiyatli bajarishning strategik garovidir.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Barotov, Sh. Psixologik xizmat asoslari: harbiy jamoalarda shaxslararo munosabatlar, stressga chidamlilik va ekstremal sharoitlarda xizmatchilarning ruhiy holatini diagnostika qilish bo'yicha fundamental darslik. Fan nashriyoti, 2012. 185-bet.
2. G'oziyev, E. Ijtimoiy psixologiya: shaxslararo munosabatlar, guruhlarda ishonch va jamoaviy birdamlikni shakllantirishning ijtimoiy-psixologik mexanizmlari yuzasidan o'quv qo'llanma. Universitet, 2010. 115-bet.
3. Ismoilova, N. Ijtimoiy psixologiya: kichik guruhlarda muloqot va o'zaro ishonchni shakllantirishda shaxsiy xususiyatlarning roli hamda ularni boshqarish usullari bo'yicha tadqiqotlar. Toshkent: Akademiya nashriyoti, 2014. 95-bet.
4. Jo'rayev, A. Harbiy psixologiya: bo'linmalarda jamoaviy jipslikni

O'ZBEKISTON: ZAMONAVIY ILM-FAN VA TADQIQOT MASALALARI

ta'minlash, harbiy xizmatchilar o'rtasida ishonchli munosabatlarni o'rnatish va boshqaruv madaniyati bo'yicha metodik qo'llanma. Durdona nashriyoti, 2020. 70-bet.

5. Shoumarov, G'. Amaliy psixologiya: harbiy xizmatchilarning individual-psixologik xususiyatlari, ularning jamoaga moslashuvi va guruh ichidagi ishonch muhitini o'rganish yuzasidan metodik darslik. Sharq nashriyot-matbaa aksiyadorlik kompaniyasi, 2015. 142-bet.

